

and students, where it is necessary to consider all components that make up the structure of civic competence. Effective resolution of this pedagogical issue is possible by implementing the following pedagogical conditions in the process of teaching computer science: step-by-step formation of civic competence in computer science lessons; systematic use of relevant electronic educational resources aimed at students' civic self-determination in the content of the subject; motivational support for the process of forming civic competence in primary school students. The identified pedagogical conditions are logically connected and interdependent, each being necessary for the effective formation of civic competence in primary school students.

Key words: civic competence; younger schoolchildren; Computer Science; pedagogical conditions; method; lesson; elementary school.

Дата надходження до редакції .25.09.2023

© Муковіз О.П., Красюк Л.В., 2023

УДК 378.14

Трофименко Ольга Анатоліївна,

здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії (поза аспірантурою),
старший викладач кафедри дошкільної і початкової освіти

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,

м. Одеса, Україна

dessa.olha@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7593-9248>

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ ПЕДАГОГА

Анотація. На підставі аналізу наукових джерел з питань, дотичних інноваційній позиції педагога, у статті обґрунтовано та виокремлено структурні компоненти явища, що досліджується. Визначено, що інноваційна позиція педагога проявляється в професійній діяльності при реалізації інноваційних підходів до навчання, виховання та розвитку особистості. З'ясовано, що формами прояву інноваційної позиції є процес організації власної діяльності педагогом та результати цієї діяльності. Обґрунтовано виокремлення наступних компонентів у структурі інноваційної позиції: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, креативний та рефлексивний. Усі структурні компоненти взаємообумовлені та тісно взаємопов'язані.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційні технології, педагог нової формації, реформування освіти, готовність до інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Проблема ролі педагога в процесі реформування освіти не втрачає своєї актуальності. Реалізацію інноваційних підходів до навчання та виховання дітей і підлітків, як того вимагають стандарти освіти, розглядають не лише з точки зору теорії та методики впровадження, але й скрізь призму особистості самого педагога, адже від його ставлення до змін, від ступені активності в інноваційному процесі залежить якість проведених реформ. Лише активний, ініціативний, самостійно мислячий і відповідальний педагог, який в професійній діяльності дотримується принципів гуманістичної педагогіки, здатен розвивати активну, ініціативну, самостійну та відповідальну особистість. Отже, розглядаючи суб'єктність вихователя чи вчителя в інноваційній професійній діяльності, виникає потреба у вивченні явища інноваційної позиції педагога, визначенні структури та характеристики її складових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на практичну значущість дослідження проблеми ставлення педагога до інновацій, особливості його інноваційної поведінки в професійній діяльності та інших аспектів інноваційної позиції педагога, зазначеній проблематиці присвячено чимало робіт як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, як-от: з інноваційної поведінки та інноваційної діяльності особистості (Е. Purc & М. Lagun, 2019; О. Сушенцев, 2019); з розвитку інноваційної компетентності (О. Вудрук, 2019; А. Єрмоленко, 2020; В. Кулішов, 2020; С. Шевчук, 2020; А. Т. R. Rosa, 2020; Ц. Бай, 2022); з готовності педагогів до інноваційної діяльності (О. Гошко, 2018; В. Староста, 2018; О. Цюняк, 2020); з підготовки педагогів до інноваційної педагогічної діяльності (І. Коновальчук, 2019; Т. Собченко, 2020); з розвитку інноваційної культури педагогів (О. Григорович, 2019; Н. Пахальчук, 2019; О. Темченко, 2020) та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну увагу науковців до окремих аспектів зазначеної проблематики залишається нерозкритим питання структури та характеристики компонентів інноваційної позиції педагога.

Мета статті полягає у виокремленні та обґрунтуванні структурних компонентів інноваційної позиції педагога.

Виклад основного матеріалу. Спираючись на результати наукових розвідок явищ, дотичних до проблеми дослідження, ми визначили, що інноваційна позиція педагога це – «складне багатофакторне явище, яке відображає інноваційну спрямованість педагога (інтереси, ціннісні орієнтації, потреби, пов'язані зі здійсненням нововведень), його ставлення до інновацій та їх упровадження у освітній процес, що, в свою чергу, визначає характер інноваційної поведінки та роль педагога в інноваційній діяльності» (Трофименко, 2023, с. 153-154). Впровадження інновацій передбачає прояв найвищого ступеню педагогічної творчості, адже цей процес пов'язаний з порушенням шаблонності у педагогічній діяльності та тягнє до використання нестандартних підходів до навчання і виховання здобувачів освіти. Опанування та впровадження нового вимагає від педагога нової формації прояв ініціативності, рішучості й наполегливості.

Логіка нашого дослідження вимагає врахування загальних теоретичних та емпіричних досліджень учених з проблеми інноватики: управління змінами, подолання опору нововведенням, адаптація до них, використання та поширення інновацій тощо.

Науковці, описуючи особливості поширення нововведень, найчастіше спираються на концепцію дифузії інновації Е. Роджерса, суть якої автор виклав у однойменній праці «Дифузія інновацій» ('Diffusion of innovations'). Автор дифузії називає процес, під час якого інновація з плином часу через певні канали поширюється серед членів соціальної системи (Роджерс, 2009, с. 57). Інновативність є ознакою, за якою визначають, наскільки раніше за інших індивід здатен прийняти нові ідеї, тож Е. Роджерс пропонує наступні категорії упроваджувачів нововведень: новатори (сміливі), ранні впроваджувачі (шановні), рання більшість (поміркувані), пізня більшість (скептичні), забари (ті, хто відстає) (традиціоналістичні) (Роджерс, 2009, с. 59, с. 315).

Щодо класифікації упроваджувачів у сфері освіти, І. Дичківська (2015), спираючись на концепцію Е. Роджерса, описує категорії реалізаторів нововведення за наступними ознаками:

- новатори: мають авантюрний дух, схильні до ризику, азарту, відкриті до нового, прагнуть апробувати будь-яке нововведення;
- ранні впроваджувачі (ранні реалізатори): лідери новаторських напрямів, можуть допомогти з порадами й консультаціями, від них залежить динаміка реалізації інноваційних процесів;
- рання більшість: інтенсивно взаємодіють в інноваційному процесі з ранніми реалізаторами, але рідко перебирають на себе роль лідерів;
- пізня більшість: скептичне ставлення до інновацій, до впровадження спонукає сформована громадська думка або усвідомлення особистої потреби в них;
- ті, хто вагається: головна ознака – консерватизм, педагоги часто відмовляються від інновацій через свою зорієнтованість на минуле (Дичківська, 2015, с. 39-40).

До того ж, І. Дичківська висловила думку щодо типів реакцій педагогів на інновації, як-от:

- активне прийняття нововведення та участь у реалізації; пасивне прийняття нововведення та участь не з власної ініціативи, а під тиском адміністративних чинників;
- пасивне неприйняття нововведення – вичікувальна позиція; активне неприйняття нововведення з апелюванням до досвіду і теорії;
- активне неприйняття нововведення з проявом супротиву і протидії; часткове прийняття нововведення одночасно з ситуативним неприйняттям його.

Автор зауважує, що частіше зустрічаються педагоги з пасивним або частковим прийняттям інновацій (Дичківська, 2015, с. 41).

Оптимальною, як для самого педагога, так і для оточення, на нашу думку, є активна конструктивна позиція педагога по відношенню до нововведень у професійній діяльності. Пасивна позиція або позиція активного неприйняття спричиняє виникненню протиріччя між професійними вимогами до педагога та його інтересами, цінностями, переконаннями і бажаннями.

Для виокремлення компонентів інноваційної позиції педагога ми узагальнили результати дослідження позицій особистості науковцями в різних сферах життєдіяльності, серед них: життєва позиція (Л. Помиткіна & Е. Помиткін, 2015; А. Ондо Анге, 2013; О. Мельник, 2018 та ін.); професійна позиція (Н. Попова, 2020; О. Кокун, 2013 та ін.); педагогічна позиція (О. Літовка, 2013; Д. Пріма, 2019; О. Фісун, 2009 та ін.). У результаті виявили спільне для всіх позицій особистості, незалежно від сфери життя і діяльності людини.

Позиція особистості в будь-якій сфері життєдіяльності проявляється як інтегральна, узагальнена характеристика, що складається з переконань, ідеалів, інтересів і цінностей. Формами прояву позиції

є зовнішня поведінка: як людина ставиться до навколишньої дійсності взагалі або до педагогічної діяльності зокрема. Це відображено у структурних компонентах позиції особистості у різному середовищі життя та діяльності.

Дослідники А. Ондо Анге (2013) і Н. Попова (2020) у структуру життєвої компетентності включають потреби й установки, знання, переконання, готовність діяти, а отже – виокремлюють такі компоненти: мотиваційний, пізнавальний, діяльнісний (Попова, 2020, с. 71). А. Ондо Анге при виокремленні структурних компонентів життєвої позиції людини описує їх характеристики як поєднання наступного: суб'єктивного, ідеального у стосунках людини до соціальної дійсності (ціннісні орієнтації, установки й ін.) та об'єктивно існуюче, практичне відношення (вчинки, певна лінія поведінки і ін.) (Ондо Анге, 2013, с. 388). Узгодженість між власними прагненнями і переконаннями та соціальними очікуваннями надає особистості можливість відчутти баланс, який проявляється на поведінковому рівні. При такому підході ми відмічаємо тісний взаємозв'язок між мотиваційним та діяльнісним компонентами.

Мотиваційний компонент у структурі професійної позиції педагога також виокремлює О. Літовка (2011), оскільки важливими складовими становлення позиції педагога, на думку автора, є мотиви, установки і ставлення до професії. Крім цього, дослідниця виокремлює когнітивний та рефлексивно-діяльнісний компоненти (Літовка, 2011, с. 44–45). Описуючи зміст когнітивного компоненту, науковець зосереджує увагу на тому, що успішність професійної діяльності залежить від усвідомленого освоєння знань різних напрямів: психологічних, педагогічних, предметних тощо. Результати опанування знань і умінь відображаються у відповідній якості професійної діяльності педагога, що свідчить про взаємозв'язок когнітивного і діяльнісного компонентів.

О. Темченко також відмічає такий взаємозв'язок та пропонує в структурі професійної позиції педагога розглядати такі компоненти, як мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний і рефлексивний (Темченко, 2010). Показниками мотиваційно-ціннісного компоненту, на думку науковця, є усвідомлення моральних цінностей педагогічної професії, асертивність поведінки, ініціативність. Показниками когнітивно-діяльнісного компоненту автор називає усвідомлене ставлення до збагачення й поглиблення знань і професійного розвитку, прагнення до формування тактичних та стратегічних цілей, усвідомлення професійних дій і рішень, стійкість позиції, внутрішня дисципліна. До рефлексивного компоненту О. Темченко включає систему особистісних норм регуляції вчителя (Темченко, 2010). Автор у когнітивно-діяльнісному компоненті акцентує увагу не лише на свідомому освоєнні знань педагогом, але й на його здатності до цілепокладання. Постановка цілі, плануванні її досягнення та контроль і аналіз дій в процесі її досягнення відбувається за допомогою рефлексії. Це є відображенням взаємообумовленості діяльнісного і рефлексивного компонентів.

Здійснений аналіз наукової літератури з питань позиції особистості в різних сферах життєдіяльності дозволяє нам визначити наступні компоненти інноваційної позиції педагога: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, креативний, рефлексивний.

Відомо, що мотивація активізує професійну діяльність педагога. Це стає підставою для виокремлення *мотиваційного компоненту*, що включає спрямованість діяльності педагога на прийняття інновацій в освіті та залежить від системи сформованих інтересів, ціннісних орієнтацій, потреб, пов'язані з здійсненням нововведень. До мотиваційного компоненту ми також відносимо: усвідомлення педагогом нових вимог щодо педагогічної діяльності, а значить – відчуття потреби у неперервному професійному розвитку; усвідомлене ставлення до інноваційних технологій та визнання їх ролі у розв'язанні актуальних проблем педагогічної освіти; потреба педагога у знаннях щодо оволодіння ефективними способами формування інноваційної компетентності; позитивна мотивація до професійного удосконалення в сфері інноваційної діяльності, наявність мотивації досягнення; ставлення до самого себе як до суб'єкта інноваційної діяльності (суб'єктність цілепокладання, цілездійснення і самореалізації) (Дичківська, 2015; Мірошник, 2016; Ягоднікова, 2015).

Зауважимо про важливість розвитку внутрішньої мотивації, адже численні дослідження науковців у сфері діяльності, поведінки і мотивації особистості (Е. Л. Deci, А. Bandura, R. de Charm та ін.) переконливо доводять, що фахівець відчуває творчий підйом тоді, коли діяльність обумовлена внутрішньою мотивацією. Під впливом внутрішньої мотивації у людини виникає інтерес до змісту діяльності, вона отримує задоволення від процесу, краще зосереджується на тому, що робить. Домінування зовнішньої мотивації над внутрішньою, в свою чергу, проявляється у тому, що педагог не виявляє стійке бажання та потребу використовувати у професійній діяльності інноваційні технології. Впровадження інновацій у професійну діяльність відбувається не відповідно до внутрішніх бажань та інтересів, а за вказівкою керівника або як необхідна умова проходження атестації. Формальний підхід до впровадження нового знижує якість освітнього процесу, тому цілком погоджуємося з думкою групи авторів (Яненко, Позур & Катаєва, 2016),

що для інноваційної діяльності (сфера прояву інноваційної позиції) найбільше значення має внутрішня мотивація.

Когнітивний компонент інноваційної позиції педагога включає сукупність знань педагога про суть і специфіку інноваційних педагогічних технологій, комплекс умінь і навичок, застосування їх у структурі професійної діяльності, адже для успішної інноваційної діяльності педагогу необхідна предметна основа, на якій формуються цілі та завдання, обираються відповідні інноваційні технології та методики реалізації змісту освітнього процесу. Результатом сформованості когнітивного компоненту є розуміння сутності педагогічних інновацій та рівнів творчої діяльності педагога; володіння, засвоєння та оперування знаннями про інноваційні методи та підходи організації освітнього процесу; знання про способи трансформації інноваційних технологій, методів та підходів відповідно до методичної мети і завдань та запитів, бажань і можливостей здобувачів освіти; обізнаність про інноваційні форми організації взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу; обізнаність щодо інноваційних підходів до конструювання освітнього середовища.

Наступний, *діяльнісний компонент*, дозволяє визначити спосіб активності педагога в педагогічній інноваційній діяльності. Ознаками стабільної інноваційної позиції є відсутність суперечностей між діяльністю педагога та його переконаннями. Окрім того, діяльнісний компонент передбачає прояв у професійній діяльності самоефективності, адаптивності, здатності до відбору оптимальних способів вирішення професійних завдань з використанням педагогічних інновацій, застосування наукових методів пізнання у освітньому процесі, уміння налагоджувати партнерську взаємодію між учасниками освітнього процесу, готовність до інноваційної діяльності. Ознаками педагога з високою самоефективністю є здатність налаштовувати себе на успіх в професійній діяльності, проявляти наполегливість і спрямовувати зусилля до досягнення мети, проявляти завзяття та наполегливість, а в разі невдачі – робити аналіз результатів та намагатися знайти й усунути перешкоди до успіху (Bandura, 1993).

Креативний компонент включає відкритість педагога до нового, здатність генерувати нові ідеї, проявляти гнучкість мислення і знаходити нестандартні підходи до розв'язання професійних завдань. Педагог, який в своїй діяльності стикається з інноваціями як невід'ємним елементом реформування, повинен вміти співвідносити традиційне та інноваційне: помічати переваги нового, проявляти уміння інтегрувати його в традиційні технології, підходи, методи; проявляти здатність до адаптування інноваційних технологій, до використання наявних ресурсів для впровадження інновацій.

Рефлексія вважається основним механізмом осмислення професійних успіхів і невдач, особистісних досягнень. В інноваційній професійній діяльності, в якій проявляється інноваційна позиція, необхідним для педагога є пізнання й аналіз явищ власної свідомості та діяльності. Через такі рефлексивні процеси, як саморозуміння, самооцінювання, самоінтерпретація та розуміння, інтерпретація й оцінювання іншого реалізується *рефлексивний компонент* інноваційної позиції педагога. Для реалізації цього компоненту педагогу необхідно вміти давати та приймати зворотний зв'язок, бути готовим до діалогу; з одного боку, – проявляти толерантність до чужої думки, а з іншого, – бути чутливим до іншої людини.

Педагог з розвиненим рефлексивним компонентом інноваційної позиції здатний до:

- будування власної траєкторії розвитку;
- прогнозування результатів власної інноваційної педагогічної діяльності;
- узагальнення власного інноваційного педагогічного досвіду і представлення його у різних формах;
- коригування власної інноваційної діяльності з урахуванням зауваження колег, здобутків інноватики, педагогічної науки і практики.

Висновки. Інноваційна позиція, як і будь-яка інша позиція людини, являє собою інтегральну характеристику, що складається з переконань, ідеалів, інтересів і цінностей. Інноваційна позиція педагога проявляється в професійній діяльності при реалізації інноваційних підходів до навчання, виховання та розвитку особистості. Процес організації власної діяльності педагогом та результати цієї діяльності – є формами прояву позиції. Виявлення інноваційної позиції педагога відображено у структурних компонентах: мотиваційному, когнітивному, діяльнісному, креативному та рефлексивному. Усі компоненти у структурі інноваційної позиції педагога взаємообумовлені та тісно взаємопов'язані.

Перспективою подальших розвідок є визначення критеріїв та показників структурних компонентів інноваційної позиції педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Дичківська, І. М. (2015). *Інноваційні педагогічні технології* (3-тє вид., доп.) Академвидав.
- Літовка, О. П. (2016). *Формування професійної позиції майбутнього вчителя в процесі фахової підготовки у педагогічному коледжі* [Дис. канд. пед. наук, Луганський національний університет ім. Т. Шевченка].

Мірошник, С. І. (2016) Професійний розвиток педагога : сучасні підходи. *Народна освіта*. 2(29). https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133

Ондо Анге, А. М. (2013). Науково-теоретичні підходи до вивчення життєвої позиції як психологічного феномена. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології*, (22), 382–395.

Попова, Н. А. (2020). Формування професійної позиції майбутнього медичного працівника в процесі фахової підготовки у медичному коледжі [Дис. доктора філософії зі спеціальності 011, Центральноукраїнський державний університет ім. В. Винниченка].

Роджерс, Е. М. (2009). *Дифузія інновацій*. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія» (оригінал опубліковано 1962 р.)

Темченко, О. В. (2010). Педагогічні умови формування професійної позиції вчителя загальноосвітньої школи [Автореферат дис. канд. пед. наук, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди] irbis-nbuv.gov.ua

Трофименко, О. А. (2023). Інноваційна позиція педагога: сутність і характеристики поняття. *Інноваційна педагогіка*. 57(2). 151–155, DOI: [10.32782/2663-6085/2023/57.2.30](https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.30)

Ягоднікова В. В. (2015). Розвиток мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, (2), 118–126. http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2015_2_20

Яненкова, І. Г., Позур, С. С. & Катаєва, О. А. (2016). Інноваційна діяльність промислових підприємств України : Стан та перспективи розвитку. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]*. Серія: Економіка, 285(273), 89–94.

Bandura A. (1993) Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning, *Educational Psychologist*, 117–148, DOI:[10.1207/s15326985ep2802_3](https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3)

REFERENCES

Dychkivska, I. M. (2015). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii (3-tie vyd., dop.) Akademydav [in Ukrainian].

Litovka, O. P. (2016). Formuvannia profesiinoi pozytsii maibutnoho vchytelia v protsesi fakhovoi pidhotovky u pedahohichnomu koledzhi [Dys. kand. ped. nauk, Luhanskyi natsionalnyi universytet im. T. Shevchenka] [in Ukrainian].

Miroshnyk, S. I. (2016) Profesiyni rozvytok pedahoha : suchasni pidkhody. *Narodna osvita*. 2(29) [in Ukrainian]. https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133

Ondo Anhe, A. M. (2013). Naukovo-teoretychni pidkhody do vyvchennia zhyttievoi pozytsii yak psykhologichnogo fenomena. *Zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykhologii imeni H. S. Kostiuks NAPN Ukrainy. Problemy suchasnoi psykhologii*, (22), 382–395 [in Ukrainian].

Popova, N. A. (2020). Formuvannia profesiinoi pozytsii maibutnoho medychnoho pratsivnyka v protsesi fakhovoi pidhotovky u medychnomu koledzhi [Dys. doktora filosofii zi spetsialnosti 011, Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi universytet im. V. Vynnychenka] [in Ukrainian].

Rodzher, E. M. (2009). Dyfuziia innovatsii. *Vydavnychi dim «Kyievo-Mohylianska akademiia»* (oryhinal opublikovano 1962 r.) [in Ukrainian].

Temchenko, O. V. (2010). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi pozytsii vchytelia zahalnoosvitnoi shkoly [Avtoreferat dys. kand. ped. nauk, Kharkivskyi natsionalnyi pedahohichniyi universytet im. H. S. Skovorody] [in Ukrainian]. irbis-nbuv.gov.ua

Trofymenko, O. A. (2023). Innovatsii na pozytsiia pedahoha: sutnist i kharakterystyky poniattia. *Innovatsiina pedahohika*. 57(2) [in Ukrainian]. 151–155, DOI: [10.32782/2663-6085/2023/57.2.30](https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.30)

Yahodnikova V. V. (2015). Rozvytok motyvatsii pedahohiv do innovatsiinoi vykhovnoi diialnosti. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnogo universytetu imeni K. D. Ushynskoho*, (2), 118–126 [in Ukrainian]. http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2015_2_20

Yanenkova, I. H., Pozur, S. S. & Kataieva, O. A. (2016). Innovatsiina diialnist promyslovykh pidpriemstv Ukrainy : Stan ta perspektyvy rozvytku. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia»]*. Serii: Ekonomika, 285(273), 89–94 [in Ukrainian].

Bandura A. (1993) Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning, *Educational Psychologist*, 117–148, DOI:[10.1207/s15326985ep2802_3](https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3)

Olha Trofymenko,
 PhD Postgraduate, Senior lecturer
 of Department of Preschool and Primary Education
 Odessa Regional Academy of In-Service Education,
 Odessa, Ukraine
 dessa.olha@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7593-9248>

STRUCTURAL COMPONENTS OF THE INNOVATIVE POSITION OF AN EDUCATOR

Abstract. *The article substantiates and allocates structural components of the phenomenon, which is investigated on the basis of analysis of scientific sources on issues related to the innovative position of the educator. It is determined that the innovative position of the teacher is manifested in professional activity in the implementation of innovative approaches to training, education and personal development. It is found that the forms of manifestation of the innovative position are the process of organizing their own activities by the teacher and the results of this activity. It justifies allocation of the following components in the structure of innovation position: motivational, cognitive, activity, creative and reflexive. All structural components are interdependent and closely interrelated.*

Key words: *innovative activity, innovative technologies, educator of the new formation, education reform, readiness for innovative activity.*

Дата надходження до редакції 10.10.2023
 © Трофименко О. А., 2023

З досвіду освітніх практик

УДК 37.014.3:[811.161.2+821.161.2

Мелікова Лариса Олегівна,
 вчитель української мови та літератури в Чистоводненській гімназії
 з дошкільним відділенням Старокозацької сільської ради
 Одеська область, Україна

ІННОВАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ :

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА 5 КЛАС НУШ

Ключові слова : *інновація, інноваційні підходи, метод, сучасний урок.*

Сьогодні у навчанні української мови і літератури п'ятикласників у Новій українській школі (НУШ) важливо використовувати інновації, які спрямовані не лише на поповнення знань, а й на активізацію інтелектуальних здібностей та пізнавальної діяльності учнів, розвиток їхньої здатності самостійно розв'язувати творчі та практичні завдання [1, с. 100].

Однією із інновацій навчанні української мови і літератури п'ятикласників у Новій українській школі (НУШ) є техніка розвитку критичного мислення, яка формує креативне мислення та сприяє розвитку творчих здібностей. Критичне мислення необхідне для вирішення проблем, формулювання висновків, оцінювання та прийняття рішень. Сприйняття, розуміння, розпізнавання та засвоєння навчальної інформації вимагає активної розумової діяльності, зокрема критичного мислення. Ця техніка спрямована насамперед на підвищення освітньої ефективності викладання і значно підвищує рівень реалізації принципів усвідомленості, активності та якості знань, умінь і навичок [1, с. 103].

Наступною інновацією є інтерактивне навчання – це особлива форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну і передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, в яких кожен учень відчуває себе успішним та інтелектуально компетентним. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається в умовах постійної та активної взаємодії [2, с. 45].

Також, на уроках української мови та літератури використовують ігрові технології навчання, вони є ефективним засобом активізації, багатofункціональні, мотивують до діяльності, можуть вирішувати